

НОВАЦІЇ У МИТНІЙ СПРАВІ 2022: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ

Європейська Рада на саміті у Брюсселі 23 червня 2022 ухвалила рішення про надання Україні статусу кандидата в Європейський Союз.

Надання статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу (далі – ЄС) – це тільки перший крок. На шляху до вступу Україні необхідно провести низку реформ та адаптувати українське законодавство у відповідність до європейських критеріїв. Європейським Союзом було надано ряд вимог, які необхідно виконати на шляху до європейської інтеграції. На цей момент, перед Україною, поставили ряд "завдань", які необхідно виконати, а саме:

- посилення боротьби з корупцією;
- проведення реформи Конституційного Суду України;
- продовження судової реформи в Україні;
- антиолігархічний закон;
- здійснення боротьби з відмиванням коштів;
- «Закон про медіа» (приведення медіа законодавства у відповідність до європейського);
- зміна законодавства про національні меншини [1].

Виконання зазначених Європейським Союзом кроків передбачає внесення відповідних змін у законодавство України та налагодження механізмів виконання даного законодавства. В частині боротьби з відмиванням коштів більшість європейських країн зосереджують свою діяльність на контролі підозрілих транзакцій, який покладено на окремі органи (діяльність якого передбачає здійснення саме цих завдань), наприклад, на митниці чи інші фінансові установи.

Основні зміни митного кодексу та нововведення в частині митної реформи України були представлені на «Митній платформі: Україна-ЄС 2022» 01 жовтня 2022 року. Зокрема, основні тези даного засідання були пов'язані з приєднанням України до конвенції про процедуру спільного транзиту [6] (далі – конвенція; «митний безвіз»), що сприяє спрощенню митних процедур, посиленню безпеки митних перевезень, розвитку міжнародної торгівлі, посиленню боротьби з відмиванням коштів, прозорості здійснення експортно-імпорتنих операцій та забезпеченню сплати митних платежів до бюджету, адже митні надходження складають близько 35% надходжень до Державного бюджету України.

Представник Програми ЄС з підтримки управління державними фінансами (EU4PFM) В. Алішаускас окреслюючи основні тенденції сучасного митного законодавства ЄС, відзначив, що митне законодавство ЄС відображає нову економічну реальність, а також нову роль і місію митної служби. Воно трансформувало роль митних органів, надаючи їм роль у ланцюгу поставок, моніторингу і перетворюючи їх на каталізатор для конкурентоспроможності країн та компаній. Сприяння законній торгівлі вимагає простих, швидких і стандартних митних процедур і процесів. Метою нового Митного кодексу ЄС було спростити митне законодавство, дозволити використання сучасних інструментів та технологій. Процедура спільного транзиту та використання NCTS є прикладом впровадження цієї нової ролі митниці [2].

Україна почала впровадження NCTS у пілотному режимі у листопаді 2020 року, а з 17 березня 2021 року було розпочато етап національного застосування даної системи. Для остаточного переходу до міжнародного застосування NCTS, Україна мала отримати запрошення приєднатися до Конвенції про процедуру спільного транзиту, що відбулося 7 липня 2022 року на засіданні робочої групи EU-СТС. Відповідне ухвалення українським Верховною радою 15 серпня 2022 року Закон України № 2510-IX [5] «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» стало завершальним етапом на шляху запровадження «митного безвізу». Прийняті митні зміни вступили в дію 01 жовтні 2022 року.

За даними Міністерства фінансів України, станом на липень 2022 року у системі NCTS вже зареєстровані понад 1100 трейдерів, близько 4500 працівників митниці, подано більш як 5500 декларацій, 13 компаніям присвоєно статус фінансового гаранта, розпочато надання українським підприємствам спеціальних транзитних спрощень [7].

Конвенція передбачає участь України у новій комп'ютеризованій транзитній системі (New Computerized Transit System – NCTS), яка використовується договірними сторонами конвенції, і сприяє ефективному захисту прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Конвенція є основою для переміщення товарів між країнами-учасницями та допомагає значно спростити таке транспортування й логістику. Після приєднання до конвенції, митниці ЄС і України матимуть в системі один транзитний документ, – це значить, що можна буде перевірити, що підприємець вивіз з ЄС і чи відповідає це тому, що він ввіз. Весь процес здійснюється в рамках однієї транзитної процедури, за однією транзитною декларацією та із покриттям однією фінансовою гарантією, а авторизовані підприємства відправляють та отримують товари на своєму підприємстві без заїзду на митні термінали. Саме NCTS забезпечує практичну реалізацію норм конвенції про процедуру спільного транзиту товарів між митницями країн-учасниць, а це 35 країн Європи: держави-члени ЄС, а також

Великобританія, Туреччина, Сербія, Північна Македонія, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн і Швейцарія. Фактично, цей програмний продукт пов'язує митні служби в країнах-учасниках конвенції, дозволяючи обмін митними даними, підвищує ефективність і безпеку процедури транзиту, дозволяє відстежувати вантажі в різних юрисдикціях і покращує контроль за ними [3].

Митні нововведення дозволяють українському бізнесу отримати інструменти для користування перевагами та спрощеннями процедури спільного транзиту. Дотепер доступ до спрощень мало лише обмежене коло підприємств. Окрім того, визначено перелік товарів, які можна перевозити митною територією України без надання митниці забезпечення сплати митних платежів на час воєнного стану та одного року після його припинення. Перелік сформовано з урахуванням товарів, потрібних для обороноздатності країни [4].

Особливістю режиму спільного транзиту, передбаченою конвенцією, є обов'язкове фінансове гарантування для всіх видів товарів та пломбування усіх переміщень. Пломби накладаються на увесь транспорт та мають захисну функцію, і відтепер будуть визнаватися в ЄС, що підвищує безпеку перевезень.

Конвенція про процедуру спільного транзиту також передбачає для трейдерів застосування низки спеціальних транзитних спрощень: застосування загальної фінансової гарантії, загальної фінансової гарантії із зменшенням розміру забезпечення базової суми на 50% або 70%, звільнення від гарантії; можливість відправлення або отримання товарів без їх пред'явлення митниці (так званій «авторизований вантажовідправник» та «авторизований вантажоодержувач»), самостійного накладання пломб на вантажі. Трейдери мають можливість отримати дозволи на застосування декількох спрощень одночасно [3].

Таким чином, незважаючи на повномасштабну війну, Україна постійно рухається до євроінтеграції, інтегруючи та синхронізуючи економічні процеси з Європейським Союзом. Наразі в Україні вже запроваджено низку «безвізів» з країнами ЄС: енергетичний, транспортний, економічний (щодо скасування тарифів і квот, які сприяють економії та спрощують процедури, мінімізуючи корупційні складові). Окрім цього, на наступний рік заплановано впровадження «промислового безвізу». Все це дозволить вітчизняному бізнесу та економіці вцілому отримати переваги, надприбутки та забезпечити динамічний розвиток.

Список використаної літератури:

1. Шембель Д. Україна – кандидат в ЄС: які законодавчі зміни слід очікувати. Платформа Ліга:Закон. Юрліга. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/212345_ukrana--kandidat-v-s-yak-zakonodavch-zmni-sld-ochkuvati.
2. Сергієнко О. У Києві відбулася «Митна платформа: Україна-ЄС 2022», присвячена запуску «митного безвізу». URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/economics/v-kieve-sostoyalas-tamozhennaya-platforma-ukraina-es-2022-posvyashchennaya-zapusku-tamozhennogo-bezviza-06102022-467341>.
3. Крейденко В. «Митний безвіз» – черговий крок до євроінтеграції. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/30/692047>.
4. Митний безвіз: уряд схвалив рішення для його запуску з 1 жовтня. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/28/691970>.
5. Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» №2510-IX від 15.08.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2510-20#n12>.
6. Конвенція про процедуру спільного транзиту № 994_001-87 від 20 травня 1987 року. Приєднання від 30.08.2022, підстава 2555-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text.
7. Україна приєднується до «митного безвізу» ЄС із 1 жовтня – Шмигаль. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/08/26/690867/>.